

**Magiczny
Kraków**

Sacrum Profanum, czyli święto niepodległej muzyki

2018-09-12

Nadszedł czas odsłonić wszystkie karty: oto program festiwalu Sacrum Profanum 2018 w pełnej krasie - zogniskowany tym razem wokół czterech haseł: **NPDŁGŁŚĆ / **WLŃŚĆ** / **EMNCPCJ** / **FNTZMT**. Dni 11-17 września będą świętem niepodległej muzyki!**

Program 16. festiwalu Sacrum Profanum wypełni twórczość przedstawicieli 11 krajów: Polski, Szwecji, Holandii, Wielkiej Brytanii, Francji, Szwajcarii, Litwy, Norwegii, USA, Japonii i Australii. Po raz pierwszy na festiwalu zagrają: Orkiestra Muzyki Nowej, Red Note Ensemble, Radical Polish Ansambl, GGR Betong, Hashtag Ensemble, Fire! Orchestra i Warsztat Muzyczny. Niemal wszystkie zespoły przygotowały specjalne programy dla Krakowa. Ponownie usłyszymy na Sacrum Profanum lubiane składy z Arditti Quartet, Musikfabrik i Zeitkratzer.

W programie znalazły się także pozycje związane z 85. urodzinami profesora Krzysztofa Pendereckiego – wpisują się one w miejskie obchody urodzin Maestro w Krakowie – oraz z 80. urodzinami profesora Zygmunta Krauzego (m.in. nowy utwór komponowany na zamówienie festiwalu i przypomnienie starszej twórczości). Festiwal przypomina także o jubileuszu 70-lecia Chóru Polskiego Radia. Podobnie jak w ubiegłym roku zrobił to Piotr Peszat, festiwal zostanie w autorski i artystyczny sposób podsumowany, zrelacjonowany i skomentowany w zamówionym przez festiwal utworze audiowizualnym Jacka Sotomskiego.

W nadchodzących tygodniach przedstawimy szczegółowe wprowadzenia do poszczególnych koncertów, postaramy się jak najgłębiej przybliżyć wam postacie i twórczość zaproszonych artystów i jak najpełniej wprowadzić was w meandry i konteksty tegorocznego programu. – Puszczamy do was oko, wprowadzając trójstopniową skalę „hardcore’u” (pojmowanego jako najróżniejsze zjawiska: ekstremalność, głośność, skomplikowanie, odejście od klasyki), która może być wskazówką przy wyborze koncertu. Pamiętajcie jednak, że jest to tylko sugestia, subiektywna ocena, która może przypominać próbę uniwersalnego określenia ostrości dań w meksykańskiej restauracji. Mamy więc A dla początkujących, A A dla zajawionych i A A A dla wtajemniczonych – mówi kurator Festiwalu Krzysztof Pietraszewski.

W roku 100-lecia odzyskania polskiej niepodległości jednym z haseł festiwalu staje się właśnie **NPDŁGŁŚĆ**. Nie wyobrażamy sobie, że moglibyśmy tę rocznicę przemilczeć. – Niepodległość oznacza dla nas wspólnotowość: to element naszej tożsamości. To także brak pokory i niezależność – cechy, których nie brakuje kompozytorom i artystom festiwalu – mówi Pietraszewski.

Koncerty oznaczone tym hasłem prezentują suwerenną twórczość polskich kompozytorów wszystkich pokoleń ostatniego stulecia, których myśl kompozytorska wzbogaciła światowy obieg muzyki współczesnej. Są to m.in. Krzysztof Penderecki (sonoryzm, łączenie jazzu i muzyki współczesnej), Zygmunt Krauze (unizm, łączenie folklu i muzyki współczesnej), Bogusław Schaeffer (notacje graficzne, teatr muzyczny), Witold Szalonek (pionier wykorzystywania multifonów, czyli „dźwięków

Magiczny
Kraków

kombinowanych”), Agata Zubeł (łącząca znakomicie kompozycję z wokalistyką) czy Marta Śniady („nowa dyscyplina”) – w sumie usłyszymy utwory 27 polskich twórców.

Dziesięć z tych kompozycji powstało lub powstaje na zamówienie festiwalu Sacrum Profanum, w tym ogłoszona już wcześniej opera Alka Nowaka napisana do libretta Olgi Tokarczuk w reżyserii Pii Partum. Całość złoży się na największą prezentację polskiej muzyki w historii naszego festiwalu. Ideę tego pasma najpełniej oddaje koncert „Ustroje”, w którym drobiazgowo dobrany repertuar układa się w swoisty przegląd modeli politycznych: monarchii, totalitaryzmu, socjalizmu, demokracji i spojrzenia w przyszłość – matriarchatu. Krauze w nawiązaniu do swej kompozycji „Tableau Vivant”, napisanej pod wpływem wprowadzenia stanu wojennego w Polsce, skomponował teraz utwór inspirowany Deklaracją Praw Człowieka i Obywatela. Program oraz jego koncepcja powstawały w ścisłej współpracy z zespołem Hashtag Ensemble.

Immanentną cechą niepodległości jest wolność. Nieskrępowanie, prawo głosu, wolność jednostki, poszanowanie jej praw do decydowania o sobie, do samostanowienia, do wyrażania swoich poglądów. **WLNSĆ** w sztuce to przede wszystkim autorska wypowiedź i brak cenzury. To także otwartość na eksperyment, a wreszcie i improwizacja. Tę ostatnią można stosować w różnych proporcjach – przygotowaliśmy pasmo prezentujące związki muzyki komponowanej i improwizowanej. Co powstaje na styku obu tych podejść do tworzenia muzyki? Ile swobody kompozytor zostawia wykonawcy, w jakim stopniu wykonawca jest odtwórcą myśli kompozytora, a na ile współtwórcą utworu? Z tym zagadnieniem zmierzmy się podczas różnorodnych stylistycznie koncertów – od aleatoryzmu aż po swobodną improwizację. Wejdziemy zatem w trzeci nurt – miejsce spotkania jazzu i muzyki współczesnej, które najpełniej dokona się na koncercie „Actions” przygotowanym wspólnie z Matsem Gustafssonem i jego Fire! Orchestra. Artyści zagrają tytułową kompozycję Pendereckiego na free-jazzową orkiestrę oraz partytury graficzne Schaeffera – prekursora tego nurtu. Usłyszymy także standardy jazzowe z lat 20.-60. XX wieku w retro-futurystycznych aranżacjach Zeitkratzerów oraz utwory z elementami jazzu czy pasjonującymi dialogami solówek Wertmüllera, Zorna lub Braxtona – kompozytorów sprawnie łączących oba światy – w wykonaniu mistrzowskiego Musikfabrik w towarzystwie Petera Brötzmann’a, legendarnego saksofonisty-improwizatora. Warto tu wspomnieć o obecności Wacława Zimpla, który również przybliży rejon jazzowy w programie.

Nie ma wolności bez emancypacji, bez poszanowania praw mniejszości i równości. Nie ma wolności bez respektowania wolności drugiego człowieka. **EMNCPCJ** oddaje nastroje społeczne i masową wręcz mobilizację w sferze praw kobiet. Dodatkowo w 100-lecie dekretu Piłsudskiego, zrównującego prawa wyborcze obywateli i obywateli, rok 2018 został ogłoszony przez Sejm Rokiem Praw Kobiet. 16 września 2017 roku w trakcie Konferencji Festiwalu Muzyki Nowej przyjęto Proklamację Warszawską, do której na wniosek Krzysztofa Pietraszewskiego, kuratora festiwalu Sacrum Profanum załączono postulat o dążeniu do równego prezentowania i zamawiania dzieł u kompozytorek i kompozytorów. W tym roku dołączyliśmy do grona 45 festiwali, które podpisały się pod inicjatywą „Keychange” promującą równość płci w programach wydarzeń kulturalnych.

Z dumą ogłaszamy, że wśród twórców, których dzieła prezentujemy na krakowskim festiwalu, 47 proc. stanowią kobiety, a 53 proc. mężczyźni. To znacząca poprawa w stosunku do lat ubiegłych. Wśród wydarzeń mamy również koncert-manifest kwartetu Arditti zatytułowany „Emigranci” – niemal w całości z repertuarem polskich kompozytorek (Sikora, Kulenty, Buczek i Długoszewski). Emancypację

Magiczny
Kraków

rozumiemy również jako bunt i wyjście z ram, z pewnego konserwatywnego gorsetu. Koncerty wpisane w to pasmo są skupione na szczególnej klasie zespołów wykonujących muzykę współczesną (Zeitkratzer, Spółdzielnia Muzyczna, GGR Betong) oraz współpracujących z nimi kompozytorach (Piotr Peszat, Zbigniew Karkowski, Éliane Radigue), którzy wspólnie proponują zupełnie świeże spojrzenie na tradycyjnie pojmowane zagadnienia notacji, kompozycji, wykonawstwa czy szerzej muzyki nowej. To muzyka twórców o często nieakademickich korzeniach, wywodzących się ze świata sztuki dźwięku, muzyki alternatywnej, improwizowanej, awangardowej czy eksperymentalnej. Dlatego zaprosiliśmy na Festiwal projekt \$półdzielnia. Emancypacja rozumiana jest tu jako wyjście poza kanon i zerwanie z akademicką tradycją, jako zacieranie granic pomiędzy muzyką współczesną i alternatywną – w utworach nowej dyscypliny, głębokiego minimalizmu, drone czy noise'u. Ten ostatni znajdzie najpełniejszą realizację w koncercie GGR Betong – zespołu, który wyspecjalizował się w transkrypcji idei muzycznych na tę ekstremalną estetykę.

Do trzech wyżej przedstawionych wartości i idei dokładamy, niejako w opozycji, pojęcie fantazmatu – bo jeśli którejś z nich zabraknie, to właśnie w świecie wyobrażonym możemy ją przechować. To w alternatywnej rzeczywistości szukamy nadziei na poprawę tej, w której żyjemy. Tam też szukamy ukojenia i spokoju, poczucia bezpieczeństwa – to swoisty eskapizm: ucieczka od codziennych problemów, tak mikro, jak i makro skali. Nasz **FNTZMT** budują mity i archetypy, do których sięgamy w programach kilku koncertów: jest Meduza, Eurydyka, Inanna czy Aeolian. Przeniosą nas one do innego, wyobrażonego świata – opery czy teatru muzycznego. Również metaforycznie – do świata, w którym takie pojęcia, jak muzyka, harmonia czy kompozycja, mogą zyskać nowe znaczenia. Świata, w którym instrumenty nie przypominają tych klasycznych, ale są stworzone przez artystów realizujących się w duchu DIY („Zrób to sam”), na przykład instrumenty dęte i powietrzne Kathy Hinde czy maszyny hałasu zespołu GGR Betong). Wreszcie jest to pasmo prezentujące muzykę idylliczną, wręcz sielską: wspomniany „Aeolian” oraz koncert „Folk Music” z bezpośrednimi cytatami z muzyki ludowej. To koncert przygotowany przez zespół Radical Polish Ansambl w hołdzie Zygmuntowi Krauzemu. FNTZMT to czas na złapanie oddechu (przede wszystkim koncert „Żywioł” z kompozycją Radigue do głębokiego słuchania) i obronę przed rzeczywistością.

Sacrum Profanum w 2018 roku nie odbędzie się więc pod jednym hasłem. Program tegorocznego festiwalu spina koncepcja wywiedziona ze splotu czterech idei i wartości. Pasma nie stanowią odrębnych całości, ale wzajemnie się przenikają. Stąd każdy z koncertów z założenia jest częścią co najmniej dwóch z nich. Koncert z elementami improwizacji i nowych technik wykonawczych, w którego repertuarze znajdzie się utwór z elementami dramaturgii polskiego kompozytora – w zasadzie wpisuje się we wszystkie. Zapytacie pewnie, dlaczego nazwy pasm zapisujemy bez samogłosek? Zastanawiamy się, w jakim stopniu możemy się cieszyć pełnią idei reprezentowanych przez te hasła i jakimi wartościami będziemy potrafili je uzupełnić podczas festiwalowych wydarzeń? Czy rzeczywiście mamy dokąd uciec, gdzie projektować swoje nadzieje? Przekonajmy się wspólnie podczas festiwalu Sacrum Profanum w dniach 11-17 września w Krakowie.

Na Sacrum Profanum zapraszają Miasto Kraków i Krakowskie Biuro Festiwalowe. Projekt dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.